Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut
Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

MENDIM[*]

Data e miratimit: 31 korrik 2013

Lënda nr. 221/09, 273/09 dhe 336/09
Sllobodanka SPASIQ, Jagodinka GJOKIQ dhe Cveta NEDELKOVIQ

kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, i mbledhur më 31 korrik 2013,
me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Z. Marek NOWICKI, kryesues
Znj. Christine CHINKIN
Znj. Françoise TULKENS

Të ndihmuar nga

Z. Andrey ANTONOV, zyrtar ekzekutiv

Duke marrë parasysh ankesën e lartpërmendur, e parashtruar në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas shqyrtimit të vëmendshëm, paraqet gjetjet dhe rekomandimet si në vijim:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

1. Ankesa e znj. Sllobodanka Spasiq (lënda nr. 221/09) është paraqitur më 8 prill 2009; ankesa e znj. Jagodinka Gjokiq (lënda nr. 273/09) është paraqitur më 3 prill 2009; ankesa e znj. Cveta Nedelkoviq (lënda nr. 336/09) është paraqitur në një datë të pasaktësuar në prill të vitit 2009. Të gjitha ankesat janë regjistruar më 30 prill 2009.

[*] Korrigjim redaktorial/editorial sipas Regullit 47.2 mbi Rregulloren Procedurale, me 12 November 2013

2. Më 23 dhjetor 2009, Paneli kërkoi nga znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq që të ofrojnë informata shtesë. Znj. Gjokiq është përgjigjur përmes një letre më 20 janar 2010, ndërsa znj. Spasiq nuk është përgjigjur.

3. Më 29 prill 2010, Paneli për ankesën e z. Spasiq e njoftoi Përfaqësuesin Special të Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP)[1] lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë dhe bazueshmërinë e ankesës. Më 31 maj 2010, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.

4. Më 9 shtator 2010, Paneli vendosi t'i bashkojë të gjitha ankesat e përmendura sipas rregullës 20 të Rregullores së punës të Panelit.

5. Më 10 nëntor 2010, Paneli kërkoi që znj. Nedelkoviq të ofrojë informata shtesë. Ankuesja nuk përfitoi nga kjo mundësi.

6. Më 14 mars 2012, për të gjitha ankesat u njoftua PSSP, lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e tyre. PSSP dha përgjigjen e UNMIK-ut më 16 prill 2012.

7. Më 9 qershor 2012, Paneli ankesat e bashkuara i shpalli të pranueshme.

8. Më 13 qershor 2012, Paneli ia përcolli vendimin e vet PSSP-së, duke kërkuar dhënin e komenteve të UNMIK-ut mbi bazueshmërinë e ankesës, si dhe kopjet e dosjeve hetimore relevante për rastin.

9. Më 4 tetor 2012, UNMIK ia ofroi Panelit dosjet hetimore relevante për rastin.

10. Më 4 korrik 2013, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut mbi bazueshmërinë e ankesës, së bashku me dosjet hetimore shtesë të marra deri në atë datë.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm[2]

11. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK), në qershor të vitit 1999.

---

[1] Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund të gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

[2] Referencat e nxjerra nga Paneli për të përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, "Siç është parë dhe treguar", vëll. 1 (tetor 1998 – qershor 1999) dhe vëll. II (14 qershor – 31 tetor 1999); raportet tremujore të Sekretarit të Përgjithshëm mbi Administratën e Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë; Raportet Vjetore të Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, "Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë" (2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, "Libër kujtimi për Kosovën" (htpp://www.kosovomemorybook.org); Zyra e UNMIK-ut për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës, Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2 maj 2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, "Situata në Kosovë: Një vlerësim" (2010); të dhënat e publikuara nga Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Kryqi i Kuq Ndërkombëtar (në dispozicion në http://familylinks.icrc.org/kosovo/en).

12. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njërën anë dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera të armatosura të shqiptarëve të Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale të Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershor 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i tërheqë forcat e veta nga Kosova. Më 9 qershor 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nënshkruan një "Marrëveshje Tekniko-Ushtarake" përmes së cilës u pajtuan mbi tërheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara.

13. Më 10 qershor 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësisht KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legjislative dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për krijimin e "një ambienti të sigurt, në të cilin refugjatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt" dhe përkohësisht të sigurojë "rendin dhe sigurinë publike", derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershorin e vitit 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i "promovojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut" në Kosovë në pajtim me standardet e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

14. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sillen prej përafërsisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999), shumica e shqiptarëve të Kosovës të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u kthyen në Kosovë.

15. Në ndërkohë, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sllavë- si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestër e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sillen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet fqinje, ata që mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrare, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, rrahjeve dhe frikësimit.

16. Megjithëse shifrat mbesin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,766 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënave të muajit tetor 2012.

17. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet policore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombëtarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.

18. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përveç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershor 1999 - dhjetor 2000.

19. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershor të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombëtarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej tetorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombëtarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), e definoi sistemin e policisë dhe drejtësisë në Kosovë në atë moment si sistem që "funksionon mirë" dhe "i qëndrueshëm".

20. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijua Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetim të Krimit (NJQHK) të Policisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijua Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Prej qershorit të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHML) në Departamentin e Drejtësisë të UNMIK-ut (DDU), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'ua kthejë ato familjes së të zhdukurit. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.

21. Më 9 dhjetor të vitit 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008

(S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.

22. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një MM mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarra nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin e z. Velko Spasiqit dhe z. Vlladimir Gjokiqit

23. Znj. Sllobodanka Spasiq është bashkëshortja, kurse znj. Cveta Nedelkoviq është motra e z. Velko Spasiq; znj. Jagodinka Gjokiq është bashkëshortja e z. Vlladimir Gjokiq.

24. Znj. Spasiq dhe znj. Nedelkoviq që të dyja deklarojnë se z. Spasiq është zhdukur më 18 qershor 1999, pasi që ai u largua nga vendi i punës në Obiliq dhe ishte duke shkuar për në Prishtinë me automjetin e tij. Znj. Gjokiq shton se z. Gjokiq gjithashtu u largua nga Obiliqi me z. Spasiq. Në Prishtinë ata u ndalën afër banesës së z. Gjokiq, ku u rrëmbyen nga pjesëtarë të armatosur të UÇK-së. Vendndodhja e tyre ka mbetur e panjohur që nga ajo kohë.

25. Znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq gjithashtu deklarojnë se ato ia kanë raportuar rrëmbimin e bashkëshortëve të tyre KFOR-it, KNKK-së, Kryqit të Kuq Jugosllav, dhe prokurorit publik ndërkombëtar të UNMIK-ut në Prishtinë. Rrëmbimi i z. Gjokiqit gjithashtu iu raportua Ministrisë së Punëve të Brendshme të Serbisë (MUP), që konfirmohet me një certifikatë, e lëshuar më 19 gusht 2004 nga, zyra e MUP-it për qarkun e Prishtinës, atëherë e zhvendosur në Banjë të Nishit, Serbi. Znj. Gjokiq gjithashtu i ka ofruar Panelit një kopje të raportit të saj penal dërguar prokurorit publik ndërkombëtar në Zyrën e Prokurorit Publik të Qarkut (ZPPQ) në Prishtinë, e cila nuk ka vulë 'të pranimit" përmes postës apo Zyrës së prokurorit. Znj. Nedelkoviq nuk ofron informata sa i përket raportimit të rrëmbimit te ndonjë autoritet.

26. Kërkesat e KNKK-së për gjetjen e të dy viktimat mbesin të hapura[3]. Megjithatë, në bazën e të dhënave online e KNKK-së 20 qershori i vitit 1999 ceket si datë e lajmeve të fundit për z. Spasiq. Emrat e të dy personave të zhdukur gjithashtu gjenden në listat e personave të zhdukur, për të cilët KNKK-ja ka mbledhur të dhëna *ante-mortem*, që KNKK-ja ua ka dorëzuar Policisë së UNMIK-ut më 12 tetor 2001 dhe 11 shkurt 2002, si dhe në bazën e të dhënave të përpiluar nga ZPZHML. Shënimi në listën online të personave të zhdukur, që e mban KNPZH në lidhje me të dy personat, thotë në pjesët relevante: "Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë" dhe "nuk është gjetur[4]. përshtatje e ADN-së".

[3] Burimi: http://www.familylinks.icrc.org/eng/missing-kosovo (e qasur më 31 korrik 2013).

[4] Baza e të dhënave është në dispozicion në: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (e qasur më 31 korrik 2013).

C. Hetimi

1) Hapja e dosjeve relevante

27. Më 4 tetor 2012 dhe 4 korrik 2013, UNMIK-u ia paraqiti Panelit dokumentet që më parë i kishin mbajtur ZPZHML dhe NJPZH e Policisë së UNMIK-ut dhe NJHKL. Panelit iu bë e ditur që, për arsye se të gjitha dosjet i janë dorëzuar EULEX-it (shih §§ 21 - 22 më lart), UNMIK-u është i varur nga EULEX-i "për të siguruar informata për secilën çështje të ofruar para PKDNJ që përfshin Policinë apo hetimet e gjyqësisë" dhe se "mund të ekzistojnë informata shtesë, përveç dokumenteve të [paraqitura]."

28. Për sa i përket publikimit të informatave që përmbajnë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përmbledhje e hapave të ndërmarrë hetimorë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.

a. Sa i përket z. Spasiq

29. Në dosjet hetimore është një faks i datës 12 shkurt 2000, që vinte nga Stacioni i Policisë së UNMIK-ut në Shtërpcë, adresuar shtabit rajonal të Policisë së UNMIK-ut (SHR) në Prishtinë, ku theksohet se më 9 shkurt 2000, vëllai i gruas së z. Spasiq e raportoi zhdukjen e tij në qershor të vitit 1999. Në faks kërkohej çfarëdo informate e mundshme në lidhje me z. Spasiq. Në raportin për vazhdimin e rastit (RVR) të NJPZH-së thuhet se NJPZH i ka pranuar informatat e lartpërmendura nga Stacioni i Policisë në Shtërpcë, më 14 shkurt 2000.

30. Më 15 shkurt 2000, NJPZH u dërgoi një kërkesë për informacion në lidhje me z. Spasiq të gjitha SHR-e të Policisë së UNMIK-ut, NJQHP, Shtabit të Policisë Kufitare të UNMIK-ut, KFOR-it dhe OSBE-së. Në lidhje me këtë, ka pasur përgjigje ndaj kësaj kërkese nga SHR i Policisë së UNMIK-ut në Gjilan, njësitë rajonale hetimore të Policisë së UNMIK-ut në Pejë, dhe Prizren, si dhe nga Njësiti Rajonal i Inteligjencës në Prishtinë dhe nga Policia Kufitare, duke theksuar se të dhënat e tyre kërkimore tregonin për rezultate negative.

31. Në një shënim, të 17 shkurtit të vitit 2000, në RVR të cekur më lart, theksohet se rasti ishte regjistruar, i ishte dhënë numri dhe informatat ishin futur në bazën e të dhënave.

32. Më 26 shkurt 2000, NJQHP iu përgjigj NJPZH-së, e cila konfirmonte se ata e kishin regjistruar rastin në lidhje me rrëmbimin e z. Spasiq, por që rasti ishte "jo aktiv".

33. Më 10 korrik 2000, zyrtarët e NJPZH-së e intervistuan babanë e z. Velko Spasiqit dhe i mblodhën informatat *ante-mortem* që ishin të nevojshme për identifikim. Deklarata e tij nuk është e përfshirë në dosje, por është e përmbledhur në raportin e policisë. Siç duket nga raporti, ai deklaroi se i biri i tij me dy shokë shkuan në Prishtinë më 19 qershor 1999, ngase njëri nga ata shokë dëshironte të shkonte në Serbi. Pasi që asgjë nuk ishte dëgjuar për z. Velko Spasiqin pas asaj kohe, bashkëshortja e personit të zhdukur shkoi ta kërkonte. Ajo mbërriti në banesën e tyre në Prishtinë, ku i pa dy filxhanë të zbrazët të kafesë mbi tavolinë. Jashtë apartamentit, ajo gjoja bisedoi me një femër shqiptare të Kosovës, e cila i kishte thënë asaj se ajo e kishte parë z. Spasiq dhe një person tjetër (mbase z. Gjokiq) duke hyrë në një automjet dhe se kur i kishte pyetur se ku po shkonin, ata i thanë "në Serbi". Emri i kësaj

gruaje shqiptare të Kosovës gjithashtu nuk është dhënë. Babai gjithashtu e informoi policinë se afro katër muaj para datës së kësaj interviste, atij i kishte thënë një burrë shqiptar i Kosovës, i njohur për të, se i biri i tij ishte gjallë dhe se po mbahej në një qendër ilegale të paraburgimit.

34. Më 26 prill 2001, informatat e përmendura *ante-mortem* u transferuan në formularin e NJPZH-së për identifikimin e viktimës.

35. Në Raportin e aktivitetit javor të NJPZH-së, i datës 20 prill 2002, thuhet se nëna e z. Spasiqit erdhi në Qendrën e Burimeve të NJPZH-së në Graçanicë dhe kërkoi një certifikatë, që konfirmonte se djali i saj ishte zhdukur qysh nga 19 qershori i vitit 1999. Nuk ka indikacion se deklarata e saj ishte marrë.

36. Në një dokument të shtypur nga baza e të dhënave të NJPZH-së, i 29 qershorit të vitit 2004, në lidhje me rrëmbimin e z. Spasiq në pjesën relevante thuhet "Ka mungesë informatash në dosje".

37. Në raportin *ante-mortem* të NJPZH-së, i datës 30 qershor të vitit 2004, thuhet se në atë datë një zyrtar i NJPZH-së i telefonoi znj. Sllobodanka Spasiqit, e cila i tha se familja më nuk kishte informata për fatin e tij që nga koha që ata e kishin raportuar rrëmbimin e tij dhe se familja i kishte dhënë mostrat e gjakut. Hollësitë e saj të kontaktit të plotë janë në këtë raport. Rasti është rekomanduar të mbetet "në zhvillim e sipër".

38. Dokumenti i fundit në dosje është një dokument i shtypur nga baza e të dhënave të NJPZH-së, i 11 korrikut të vitit 2004, e cila i pasqyron informatat në lidhje me kontaktin me familjen e viktimës.

b. Sa i përket z. Gjokiq

39. Në RVR të NJPZH-së në lidhje me rrëmbimin e z. Gjokiqit, i 17 qershorit 2002, thuhet se janë futur shënime relevante në bazën e të dhënave.

40. Formulari për identifikimin e viktimës i KNKK-së, pa datë, i plotësuar me dorë në lidhje me z. Gjokiq, është në dosje; fotografia e tij dhe një kopje e librezës shëndetësore janë bashkëngjitur në atë formular. Një formular tjetër për identifikimin e viktimës, i datës 30 nëntor 2004, i pasqyron të njëjtat informata. Megjithatë, ai formular përmend "Shoqata e familjeve të personave të rrëmbyer dhe të zhdukur" dhe "KNKK-në – Beograd" në rubrikën "polici". Në të dy formularët gjenden emrat dhe adresat e kontaktit të bashkëshortes dhe vëllait të z. Gjokiq.

41. Raporti *ante-mortem* i NJPZH-së,i datës 19 dhjetor 2004, pasqyron rezultatet e shqyrtimit të rastit nga zyrtari i NJPZH-së. Ai paraqet informatat për takimin qe kishte me gruan e z. Gjokiq, e cila dha emrin e personit e cila dyshonte qe ishte i lidhur me rrëmbimin e burrit të saj. Megjithatë, zyrtari hetues nuk arriti ta gjejë dhe intervistoj pesonin "sepse shumica e emrave të rrugëve në Prishtinë janë ndryshuar" [*sic*]. Kjo pjesë e raportit përfundon me një deklaratë se rasti kërkon më shumë informata. Pak më poshtë në të njëjtin formular, i njëjti zyrtar konkludon se "nuk ka dëshmitar në dispozicion në këtë moment për t'u intervistuar", se "[p]as hetimeve, është e pamundur të gjendet një dëshmitar i paanshëm" dhe se nuk kishte informata të cilat çonin deri te vendndodhja e mundshme e z. Gjokiqit. Megjithatë, hetuesi rekomandoi që rasti të mbetet në zhvillim e sipër në NJHKL.

42. Përkthimi i kallëzimit penal të znj. Gjokiq, dërguar prokurorit publik ndërkombëtar në Prishtinë, është gjithashtu në dosje. Është pa datë, por një shënim në fund tregon se ishte përkthyer nga një përkthyes i DD-së, më 2 shkurt 2005. Ankesa ka të bëjë me rrëmbimin e të dyve, z. Spasiq dhe z. Gjokiq; ofron të njëjtat hollësi të rrëmbimit të tyre, si dhe përshkrimin dhe numrin e regjistrimit të veturës me të cilën gjoja kanë udhëtuar, e cila gjithashtu është zhdukur. Numri i rastit i NJHKL-së është shkruar me dorë, në fillim të këtij dokumenti.

43. Raporti i analizës së rastit i NJHKL-së, i datës 5 shtator 2008, pasqyron rezultatet e një shqyrtimi tjetër të rastit. Në të tregohet statusi si "në zhvillim e sipër", për arsye të "pritjes për informata tjera". Ai "nuk ka informata" në lidhje me identifikimin e të dyshuarit dhe me mbledhjen e mostrave të gjakut nga familja. Niveli i prioritetit të rastit është caktuar si "i ulët". Zyrtari i shqyrtimit e ka mbajtur të njëjtin status dhe rekomandime për vendosjen e mëtejmë të rastit në kuadër të NJHKL-së.

c. Sa i përket të dy viktimave

44. Në raportin e rastit të NJHKL-së, i datës 3 tetor 2007, thuhet që rasti është regjistruar më 8 dhjetor 2005. Në të përmenden që të dytë, z. Spasiq dhe z. Gjokiq si viktima, dhe ka një referencë përcjellëse ndaj rastit të lartpërmendur të NJQHP-së (shih § 32 më lart). Në raportin e analizës së rastit, gjithashtu i datës 3 tetor 2007, thuhet se nuk ka të dyshuar apo dëshmitarë. Në të rekomandohet intervista shtesë me ankuesit dhe anëtarët e tyre të familjes; nëse nuk mësohet asgjë e re; rekomandohet që rasti të mbyllet për shkak të mungesës së provave.

45. Në formulari e shqyrtimit të rastit, të përgatitur nga prokurori i EULEX-it më 6 mars 2009, tregohet se nuk ka deklarata të dëshmitarëve në dosje. Në kërkesën për të kryer hetim të mëtejmë, më 20 korrik 2009, i njëjti prokuror rekomandon intervistimin e personave të cilët e raportuan rrëmbimin.

46. Në dosjen hetimore askund nuk është gjetur emri i znj. Nedelkoviq, apo referencë për të si motra e z. Spasiq.

III. ANKESAT

47. Ankuesit ankohen për dështimin e pretenduar të UNMIK-ut që të hetojë si duhet rrëmbimin e të afërmve të tyre të ngushtë. Në lidhje me këtë, Paneli konsideron që ata mbështetën në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).

48. Ankuesit gjithashtu ankohen për dhimbjet dhe vuajtjet mentale të supozuara që u janë shkaktuar atyre dhe familjeve të tyre nga kjo situatë. Në këtë aspekt, Paneli mendon se ankuesit mbështetën në nenin 3 të KEDNJ-së.

IV. LIGJI

A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

49. Paneli konsideron se ankuesit mbështetën në shkeljen e obligimit procedural që del nga e drejta për jetë, e garantuar me nenin 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

(KEDNJ), në atë që Policia e UNMIK-ut nuk kreu një hetim efektiv për rrëmbimin e të afërmve të tyre.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

50. Para se të shqyrtojë bazueshmërinë e ankesës, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.

51. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural) të KEDNJ-së, Paneli është i vetëdijshëm për praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme ndërkombëtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa i përket obligimeve esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të jenë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara janë në të gjitha rastet para Panelit palë joshtetërore**,** kryesisht që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërqeveritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.

52. Paneli thekson se me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut numër 1999/1, më 25 korrik 1999 UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas instrumenteve në vijim për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet për të, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajtimit apo Dënimit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.

53. Paneli, po ashtu, thekson që neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut numër 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli "shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të jenë viktimë e shkeljes së të drejtave të tyre të njeriut nga UNMIK-u". Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen UNMIK-ut bien brenda juridiksionit *ratione personae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur siç është theksuar më lart që prej 9 dhjetorit 2008, UNMIK-u nuk ushtron më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa i përket ankuesit që ankohet rreth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridiksionit *ratione personae* të Panelit.

54. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridiksionit të vet *ratione materiae*, siç vijon nga neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund të shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkupton që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rreth pajtueshmërisë së tyre me

instrumentet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 53). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrethana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tilla, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga neni 2 i KEDNJ-së.

55. Paneli më tutje thekson që neni 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridiksion mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut "që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut". Pra, ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridiksionit *ratione temporis* të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tilla kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridiksion t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë, *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 16064/90 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, *Qiproja kundër Turqisë* [DHL] numër 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

2. Parashtresat e palëve

56. Ankuesit pohojnë për shkelje lidhur me mungesën e një hetimi adekuat penal për zhdukjen e të afërmve të tyre. Ankuesit gjithashtu deklarojnë që ata nuk ishin të informuar nëse ishte bërë ndonjë hetim dhe se çfarë ishte rezultati i tij.

57. Në komentet e tij mbi bazueshmërinë e ankesave, PSSP-ja pajtohet se në bazë të Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara 1244 (1999), UNMIK-u ishte përgjegjës për sigurinë e personave që jetojnë në Kosovë. Prandaj, PSSP-ja pranon se UNMIK-u kishte për obligim kryerjen e një hetimi efektiv për rrëmbimin e z. Velko Spasiqit dhe z. Vlladimir Gjokiqit, siç kërkohet sipas nenit 2 të KEDNJ-së.

58. PSSP gjithashtu pranon se z. Velko Spasiq dhe z.Vlladimir Gjokiq janë zhdukur në rrethana të kërcënimit për jetën, të cilat nuk i atribuohen asnjë agjenti të UNMIK-ut. PSSP-ja po ashtu pranon se ishte përgjegjësia e UNMIK-ut për të kryer hetim efektiv për rrëmbimin e tyre, në përmbushje të qëllimit të përgjithshëm për të siguruar implementim efektiv të ligjeve vendore të cilat mbrojnë të drejtën për jetë, ashtu siç përcaktohet me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/1 mbi *Autoritetin e Administratës së Përkohshme në Kosovë dhe më pas,* Rregulloresn e UNMIK-ut 1999/24 *mbi Ligjin e Aplikueshëm në Kosovë,* dhe nenin 2 të KEDNJ-së.

59. PSSP-ja pohon se konteksti i elementit procedural të nenit 2 të KEDNJ-së përbëhet nga (i) "një obligim për të përcaktuar fatin dhe/apo vendndodhjen e personit të zhdukur përmes hetimit; dhe (ii) një obligim për të kryer një hetim që është në gjendje të përcaktojë nëse vdekja ishte shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe që çon kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës për rrëmbimin dhe/apo vdekjen e personit të zhdukur.

60. PSSP-ja sqaron se UNMIK-u nuk kishte një forcë profesionale të trajnuar mirë dhe e pajisur mirë, që është thelbësore për të kryer hetime efektive, kjo forcë duhej të themelohet dhe të zhvillohej në mënyrë të vazhdueshme. Ky proces ende është duke vazhduar edhe tani, me prezencën e komponentit të Policisë së EULEX-it. Në qershor të vitit 1999, kur viktimat e

këtij rasti u zhdukën, ishte një vakuum i plotë në kryerjen e detyrave policore për shkak të tërheqjes së tërësishme të autoriteteve jugosllave dhe vendosjes së ngadalshme të Policisë së UNMIK-ut.

61. PSSP-ja vazhdon më tutje se NJHKL, e cila më pas i përfshiu policët e UNMIK-ut dhe të Policisë së Kosovës, duhej t'i merrte të gjitha funksionet e ngjashme, të cilat përfshinin gjetjen e varreve të paligjshme, identifikimin e autorëve dhe mbledhjen e dëshmive në lidhje me krimin. Për më tepër, policët ndërkombëtarë duhej t'i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor dhe vend të huaj. Në anën tjetër, policia e re lokale, ofroi vetëm sasi të kufizuar të mbështetjes në shumë raste për shkak të mungesës së kapacitetit dhe aftësisë së zyrtarëve të saj, të cilët po punonin në një institucion në zhvillim të policisë dhe shpesh nuk kishin fare ekspertizë në hetimet e tilla. Mungesa pothuajse e plotë e ndonjë institucioni qeveritar lokal, si dhe mungesa e bashkëpunimit me dëshmitarë edhe më shumë e komplikoi punën e hetuesve.

62. PSSP-ja deklaron se kufizimet e lartpërmendura "... kanë penguar në aftësinë e institucionit, siç është Policia e UNMIK-ut, për kryerjen e hetimeve në një mënyre, që kur shikohet në mënyrë sistematike, mund të demonstrohet, apo së paku të pritet në vendet e tjera me institucione më të zhvilluara, që nuk kanë pasur numër të madh të rasteve të kësaj natyre që kanë të bëjnë me situatën e pas konfliktit." Megjithatë, PSSP-ja deklaron se, në dritë të numrit substancial të rasteve të zgjidhura për persona të zhdukur, nuk ka dyshim se puna e ZPZHML-së i ka kontribuar në masë të madhe përcaktimit të vendndodhjes dhe fatit të shumë personave të zhdukur nga konflikti në Kosovë.

63. PSSP-ja në fund pohon se Policia e UNMIK-ut në mënyrë evidente ka kryer aktivitete hetimore sipas kërkesave procedurale të nenit 2 të KEDNJ-së, me qëllim përcaktimin e fatit të z. Spasiq dhe z. Gjokiq dhe sjelljen para drejtësisë të personave që janë përgjegjës për rrëmbimin e tyre. Megjithatë, PSSP-ja në vazhdim thotë se, "… për shkak të mungesës së ndonjë dëshmitari apo të dyshuari të mundshëm të njohur, ishin vetëm disa mundësi shumë të kufizuara për Policinë e UNMIK-ut që të hetonte më tej. Për më tepër, rrethanat në lidhje me rrëmbimin aktual të [z. Spasiq dhe z. Gjokiq] mbesin të paqarta. Ende nuk është konfirmuar se në cilën periudhë kohore dhe nga ku [ata] u zhdukën." Fatkeqësisht, dëshmitarët nuk ishin në gjendje të ofronin informata shtesë esenciale, prandaj policia nuk ishte në gjendje të ndërmerrte hetime të mëtejme. Në përputhje me këtë, hetimi mbeti në zhvillim e sipër, "... si rezultat i nevojës që Policia e UNMIK-ut t'u japë prioritet burimeve hetimore."

64. PSSP-ja konkludon se duke pasur parasysh të gjitha rrethanat e këtij rasti, Policia e UNMIK-ut ka bërë përpjekje të arsyeshme hetimore, siç kërkohet sipas obligimit procedural të nenit 2 të KEDNJ-së, kështu që nuk ka pasur shkelje.

3. Vlerësimi i Panelit

a) Dorëzimi i dosjeve relevante

65. PSSP-ja i ofroi Panelit kopjet e të gjitha dokumenteve hetimore në dispozicion dhe dokumenteve tjera përkatëse më 4 tetor 2012, dhe e finalizoi dorëzimin më 4 korrik 2013. Edhe pse ka mundësi të ekzistojnë më shumë dokumente në lidhje me këtë rast (shih § 27 më lart), UNMIK-u nuk ka ofruar asnjë sqarim rreth asaj se cilat pjesë të dokumentacionit mungojnë.

66. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzion nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet "për të dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm" (shih GJEDNJ, *Çelikbilek kundër Turqisë*, nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56).

67. Paneli po ashtu thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tilla dhe kështu mund t'i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2.

68. Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë*, nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).

b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2

69. Paneli thekson që obligimi pozitiv për të hetuar zhdukjet pranohet gjerësisht në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, së paku që nga rasti i Gjykatës Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut *Velásquez-Rodríguez* (shih Gjykata Ndër Amerikane e të Drejtave të Njeriut (GJNADNJ), *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, vendimi i gjykatës, 29 korrik 1988, seria C nr. 4). Obligimi pozitiv gjithashtu është kërkuar nga Komiteti i Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut (KDNJ) siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerëzor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenet 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KDCP) (shih KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtojca 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani, kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për t'i hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detajuar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përmbledhëse (1991) dhe "Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra" (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombëtare për Mbrojtjen e të gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.

70. Me qëllim të trajtimit të akuzave të ankuesve, Paneli i referohet, në veçanti, praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që "[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t'i "siguruar secilit brenda juridiksionit [të vet] të drejtat dhe liritë e përcaktuara në [K]onventë", kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit zyrtar efektiv kur individët janë vrarë (shih mutatis mutandis, GJEDNJ, *McCann dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt 1998, § 105, Raportet

1998-I; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë* nr. 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).

71. Gjykata Evropiane gjithashtu ka shpallur që obligimi procedural për të siguruar disa forma të hetimit zyrtar efektiv, ekziston gjithashtu kur një individ është zhdukur në rrethana kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 56 më lart në § 136).

72. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, sapo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t'ia lënë atë iniciativës të të afërmit për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë* nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë* nr. 57950/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, § 210).

73. Duke vendosur standardet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që "përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënies së elementit të mjaftueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart në § 56, në § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës* nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin e mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë ndër të tjera dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, ku është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes apo personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 312, dhe *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart, në § 212).

74. Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të qartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për të vërtetuar rrethanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 71 më lart, § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrethanat e rastit të veçantë. Ato duhen vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazăre kundër Rumanisë* nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor 2009, § 105).

75. Në mënyrë specifike për sa i përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, gjykata ka shpallur se procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata konsideron që "obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit

janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme" (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 74 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 56 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural "nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit .... Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet" (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 56 më lart në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktimës munden vetvetiu të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart në § 64).

76. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërmi i viktimës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legjitime (shih *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 73 më lart në §§ 311-314; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 73 më lart, §§ 211-214 dhe rastet e përmendura aty; GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar* nr. 55721/07, vendimi i gjykatës, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011).

c) Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës

77. Paneli thekson se rrëmbimet e z. Velko Spasiq dhe z. Vlladimir Gjokiq kanë ndodhur pak pas vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë, menjëherë pas konfliktit të armatosur kur krimi, dhuna dhe pasiguria ishin shumë të përhapura.

78. Për pjesën e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u e kishte për detyrë ta hetonte rastin aktual sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, sipas PSSP-së, rrethanat unike të lidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-së. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.

79. Paneli konsideron që argumentet e PSSP-së ngritin dy pyetje kryesore: e para, nëse standardet e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar dhe, e dyta, nëse standardet e tilla duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un, në veçanti gjatë fazës së parë të misionit të tij.

80. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin për t'i zbatuar standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitë e ngjashme duhet marrë parasysh në lidhje me një numër situatash, por në asnjë rrethanë këto

elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Millogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44; *Berisha dhe të tjerët*, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011,§ 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).

81. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 74 më lart dhe GJEDNJ, *Julariq kundër Kroacisë* nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar 2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në "kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur" (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 77 më lart në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleç kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 73 më lart në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 73 më lart në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë* nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51).

82. Gjykata ka pranuar që "ku vdekja [dhe zhdukjet] që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodhin në rrethana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund të vendosen në rrugën e hetuesve dhe shtrëngesat mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet" (shih, GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në §164 më lart; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata konsideron që "obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të merren për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në § 71 më lart në §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi*, përmendur më lart në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrıkulu kundër Turqisë,* nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusisë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart në §§ 215-224; GJEDNJ, *Musayev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).

83. Ngjashëm, KDNJ konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurrfarë shmangie, madje edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, i përmendur në § 70 më lart në § 1; KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aïzan Amirova kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 e KNDCP me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).

84. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkupton që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftësinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tilla, siç u përshkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuptimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tilla, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerët kundër Hungarisë* nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbajxhanit*, nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerët kundër Armenisë* nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të policisë dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i policisë dhe gjyqësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u përshkrua se "funksionon mirë" dhe është "i qëndrueshëm" (shih § 19 më lart).

85. Paneli më tutje tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988,§ 53, seria A, nr. 145-B). Kështu, Paneli pajtohet me PSSP-në, që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragun minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsye, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me secilin rast nëse janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç përshkruhet nga neni 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.

d) Pajtueshmëria me kërkesat e nenit 2 në rastin aktual

86. Duke shqyrtuar veçoritë e këtij rasti, Paneli thekson se UNMIK-u ka paraqitur dokumente të ndryshme që tregojnë një numër të kufizuar të veprimeve për të hetuar e rrëmbimet e z. Spasiq dhe z. Gjokiq të ndërmarra nga Policia e UNMIK-ut. Paneli do të vlerësojë nëse hetimi ishte efektiv sipas standardeve të përcaktuara me nenin 2 të KEDNJ-së. Duke pasur parasysh rrethanat e rastit, si dhe pretendimet e bëra nga ankueset, Paneli e konstaton si relevante për të bërë pyetje nëse hetimi u përgjigjet kërkesave të shpejtësisë dhe ekspeditiviteit, nëse hetimi ka qenë adekuat dhe nëse ishin ndjek pistat e qarta të hetimit, dhe në fund, nëse hetimi ishte mjaft i qasshëm për familjen e viktimës dhe për publikun (shih qasjen e GJEDNJ në rastin *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, përmendur në § 75 më lart, në § 121).

87. Paneli thekson deklaratën e ankueseve se rrëmbimet e z. Spasiq dhe z. Gjokiq u ishin raportuar menjëherë KFOR-it, KNKK-së, Kryqit të Kuq Jugosllav dhe prokurorit publik ndërkombëtar të UNMIK-ut në Prishtinë; rrëmbimi i z. Gjokiq gjithashtu i ishte raportuar NJPZH-së (shih § 25 më lart). Paneli konsideron se më së voni nga shkurti i vitit 2000,

UNMIK-u ishte informuar për rrëmbimin e z. Spasiq (shih § 29 më lart), dhe nga tetori i vitit 2001 për rrëmbimin e z. Gjokiq (shih § 26 më lart).

88. Paneli e kupton se rrëmbimet e z. Spasiq dhe z. Gjokiq janë raportuar ndarazi, kështu që janë hapur raste të ndara nga Policia e UNMIK-ut. Megjithatë, është e qartë se diku para shqyrtimit të fundit të dëshmive në dispozicion nga Policia e UNMIK-ut, në tetor të vitit 2007, rastet *de facto* u bashkuan dhe u konsideruan tutje së bashku. Prandaj, termi, "hetim" i përdorur më poshtë, përveç nëse nuk dëshmon ndryshe, u referohet rasteve të bashkuara si një çështje e vetme.

89. Paneli thekson se kishte mangësi të dukshme në kryerjen e hetimit nga zanafilla e tij. Megjithatë, Paneli sjell ndërmend që është kompetent *ratione temporis* për të vlerësuar pajtueshmërinë e hetimit me nenin 2 të KEDNJ-së vetëm për periudhën prej 23 prillit 2005 (shih § **Error! Reference source not found.** më lart),, duke pasur parasysh gjendjen e rastit në atë datë (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 74 më lart në § 70). Periudha në shqyrtim përfundon më 9 dhjetor 2008, me marrjen e përgjegjësisë nga EULEX-i në fushën e administrimit të drejtësisë (shih § 21-22 më lart).

90. Qëllimi i këtij hetimi ishte të zbulohet e vërteta për ngjarjet që çuan te rrëmbimi i z. Spasiq dhe z. Gjokiq, për t'i gjetur ata dhe mbetjet e tyre mortore dhe identifikimin e autorëve të mundshëm. Për t'i përmbushur këto qëllime, nga ata që kryenin hetimin u kërkua që të kërkonin, mblidhnin dhe ruanin materialin dëshmues në lidhje me rrëmbimin: identifikimin e dëshmitarëve të mundshëm dhe marrjen e deklaratave nga ata në lidhje me rrëmbimin; identifikimin e personit (ave) të përfshirë në rrëmbim dhe sjelljen e autorëve të dyshuar para një gjykate kompetente të themeluar me ligj.

91. Përveç kësaj, detyra për të hetuar faktet e këtij lloji ka vazhduar për aq kohë sa ka vazhduar pasiguria për fatin e z. Spasiq dhe z. Gjokiq. Madje, ashtu sikur në këtë rast, ku ata që janë individualisht përgjegjës për krimin nuk janë gjetur, UNMIK-u ishte i obliguar t'i përdorte mjetet në dispozicion që i kishte, për të shqyrtuar rregullisht progresin e hetimit, për të siguruar se fakte të reja nuk kanë dal në dritë, si dhe t'i informojë të afërmet e të dy personave të zhdukur në lidhje me zhvillimet në hetim.

92. Megjithatë sa i përket z. Spasiq, në dosje tregohet se që nga momenti kur UNMIK-u u vu në dijeni për çështjen, deri më 23 prill 2005, veprimet e ndërmarra nga Policia e UNMIK-ut ishin të kufizuara, në: regjistrimin e rastit në shkurt të vitit 2000, dërgimin e kërkesave me informata te njësitet e tjera të Policisë së UNMIK-ut dhe marrjen e përgjigjeve (shih § 30 më lart), intervistimin e babait të z. Spasiq në korrik të vitit 2000 (shih § 33 më lart), diskutimin e çështjes me nënën e tij në prill të vitit 2002 (shih § 35 më lart), dhe kontaktimi i gruas të z. Spasiq me telefon, në qershor të vitit 2004, në kërkim të ndonjë informatë në lidhje me bashkëshortin e saj të zhdukur (shih § 37 më lart).

93. Sa i përket z. Gjokiq, në të njëjtën periudhë, ka pasur madje një numër më të vogël të veprimeve: regjistrimi i rastit në tetor të vitit 2001 më së voni (shih § 26 më lart), pranimi i informatave *ante-mortem* nga KNKK dhe kalimi i rastit në një formë tjetër (shih §§ 26 dhe 40 më lart), një bisedë telefonike me gruan e z. Gjokiq në, apo para, dhjetorit të vitit 2004, dhe një përpjekje e pakonfirmuar, por e dështuar për gjetjen e banesës së tyre në Prishtinë, në mënyrë që të identifikojë një të dyshuar të mundshëm (shih § 41 më lart).

94. Sipas mendimit të Panelit, të gjitha ato veprime duken më shumë si formalitete sesa veprime kuptimplota policore. Duket se Policia e UNMIK-ut ka mbetur pasive, thjesht duke i pritur informatat e reja që të dalin vetë, në vend se të ndërmarrë, së paku, hapa aktualë minimalë për një hetim të nevojshëm. Paneli është gjithashtu i shqetësuar nga fakti se asnjë deklaratë e palëve të dëmtuara apo të palëve që kanë raportuar, apo dëshmitarit, që përmendet të jetë mbledhur në dosje, nuk gjenden në dosjen që UNMIK-u ia ka vënë në dispozicion.

95. Në secilin rast, dosja hetimore duhet që në minimum t'i ketë të përfshira regjistrimet e intervistave të ankueses dhe të të gjithë dëshmitarëve të mundshëm për krimin e pretenduar. Në të gjitha rastet, intervistat e tilla duhet të bëhen sa më shpejtë që të jetë e mundur dhe duhet të regjistrohen dhe të ruhen në dosjen e rastit*. Dështimi për t'i intervistuar zyrtarisht personat, të cilët janë identifikuar si të përfshirë në rrëmbim, prapë rrezikon efektivitetin e hetimit.

96. Veçanërisht ilustruese për këtë pohim është reagimi i hetuesit përgjegjës të NJPZH-së për informatat e marra përmes telefonit nga gruaja e z. Gjokiq. Siç është përmendur më lart (shih § 41 më lart), në, apo para 19 dhjetorit të vitit 2004, ajo identifikoj personin e cila mendonte se mund të ketë qenë i përfshirë në rrëmbimin e burrit të saj;ai person ishte i njohur. Zyrtari përgjegjës i NJPZH-së shkroi në raport se ai u përpoq ta gjente adresën, por se kjo nuk ishte e mundur, ngase shumica e emrave të rrugëve në Prishtinë kishin ndryshuar. Zyrtari i tij mbikëqyrës e mbështeti mosveprimin dhe konkluzionet e tij në lidhje me këtë, duke e miratuar raportin.

97. Paneli thekson se nuk është bërë asnjë përpjekje për të gjetur dhe intervistuar personin në ndonjë fazë të mëvonshme.

98. Në të njëjtin raport thuhet se nuk ka pasur dëshmitarë në dispozicion në atë moment për t'u intervistuar. Kjo është në kundërshtim me faktin se palët e raportuara u ishin të njohura Policisë dhe se ato është dashur të intervistohen. Përveç kësaj, nëna dhe babai i z. Spasiq gjithashtu kanë rënë në kontakt me policinë, por po ashtu deklaratat e tyre formale nuk janë marrë. Pavarësisht faktit se babai i tij e dha një emër të një shqiptari të Kosovës, i cili gjoja i kishte dhënë atij informata për të djalin e tij, nuk është bërë asnjë përpjekje për të identifikuar dhe për ta intervistuar atë person. Po ashtu, nga dosja nuk shihet se ka pasur ndonjë përpjekje për identifikimin e ndonjë dëshmitari të mundshëm lidhur me rrëmbimet duke e kontrolluar vendin ku ato pretendohet të kenë ndodhur.

99. Dosja hetimore, gjithashtu nuk pasqyron ndonjë përpjekje të bërë nga Policia e UNMIK-ut për gjetjen e veturës së z. Spasiq, me të cilën të dy viktimat thuhet se kishin udhëtuar në ditën e rrëmbimit.

100. Sipas mendimit të Panelit, të gjitha faktet e lartpërmendura dëshmojnë pasivitetin dhe mungesën e interesimit nga policia për ndërmarrjen e veprimit esencial hetimor në këtë rast. Në rastet kur ka mungesë të informatave për kryerjen e hetimit, sikur në rastin aktual, policia duhet të angazhohet në një kërkim aktiv për informata dhe pista hetimore. Prandaj, Paneli duhet të konkludojë se dështimi për t'i ndjekur këto pista të qarta të hetimeve paraqet mangësi serioze në lidhje me efektivitetin e hetimit.

---

* Shih: Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përmbledhëse, i miratuar më 24 maj të vitit 1989 nga Këshilli Ekonomik dhe Social, Rezoluta 1989/65.

101. Paneli gjithashtu thekson me shqetësim mungesën e angazhimit të prokurorëve publikë ndërkombëtarë në këtë hetim. Me përjashtim të faktit se kallëzimi penal i znj. Gjokiq ishte përkthyer në gjuhën angleze nga një përkthyes i DD i UNMIK-ut, nuk duket se a ka pasur ndonjë veprim tjetër nga gjyqësia ndërkombëtare e UNMIK-ut në këtë çështje. Kjo ndodhi pavarësisht nga fakti se hetimi i krimeve të luftës dhe krimeve serioze ndëretnike duhej të ishte qëllimi kryesor për angazhimin e shërbimeve të tyre profesionale nga UNMIK-u.

102. Duke ardhur në periudhën nën juridiksionin e tij, duke filluar nga 23 prilli 2005, Paneli thekson se nuk janë zhvilluar aktivitete tjera hetimore në lidhje me korrigjimin e mangësive të dukshme të përmendura më lart. Pas kësaj date kritike, dështimi për të zhvilluar veprime të nevojshme hetimore ka vazhduar, dhe kështu në pajtim me obligimin e vazhdueshëm për të hetuar (shih § 76 më lart), vlerësimi për gjithë hetimin është sjell brenda periudhës së juridiksionit të Panelit.

103. Edhe pse ka pasur një sërë shqyrtimesh të hetimeve kur ato ende konsideroheshin si të ndara, dhe pasi që u bashkuan, ato thjesht i kanë bartur vlerësimet që janë bërë në shqyrtime të mëparshme, që nuk kanë pasqyruar veprime të reja për t'i korrigjuar mangësitë, siç është mungesa e deklaratave të dëshmitarit në dosje. Pavarësisht mangësive, mbikëqyrësit përgjegjës i kanë miratuar konkludimet e hetuesve për t'i mbajtur të dy rastet joaktive përderisa informatat shtesë të vihen në dispozicion. Paneli e konsideron këtë si indikacion të dështimit në sistemin e shqyrtimit të një kontrolli të cilësisë së procedurave të hetimit, i cili vështirë mund të arsyetohet dhe /apo t'i atribuohet kufizimeve materiale dhe të personelit nga të cilat vuante UNMIK-u.

104. Për sa i përket faktit se rasti i z. Gjokiq ishte me prioritet të ulët (shih § 43 më lart), Paneli pajtohet se në një situatë të fluksit masiv të kallëzimeve të mundshme penale, në rastet kur ka kapacitet të kufizuar hetimor të policisë në terren, dhënia e prioritetit është njëra ndër mënyrat e ruajtjes së nivelit të efikasitetit, pra kur vetëm rastet më të rënda me pista të qarta janë trajtuar. Në këtë drejtim, Paneli e merr parasysh epërsinë e të drejtës për jetë në instrumentet ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të njeriut (shih, për shembull, GJEDNJ, *Streletz, Kessler dhe Krenz kundër Gjermanisë* [DHL], nr. 34044/96, 35532/97 dhe 44801/98, vendimi i gjykatës, 2001, § 85, KEDNJ 2001-II). Në secilin rast, kategorizimi i tillë i një hetimi duhet të ndodhë vetëm pasi të kenë ndodhur veprimet hetimore minimale të mundshme dhe pasi informatat e arritshme të jenë mbledhur dhe analizuar. Në këtë rast, dhënia e prioritetit nuk është dashur të bëhet kur praktikisht asnjë informatë nuk është mbledhur lidhur me rrethanat e rrëmbimit, veçanërisht pasi që ai kishte ndodhur qartë në një mjedis kërcënimin për jetë dhe në rrethana të dyshimta (shih qasjen e Panelit PKDNJ në *B.A.*, nr. 52/09, mendimi i 1 shkurtit 2013, § 82).

105. Prandaj, Paneli konsideron se duke pasur parasysh të gjitha rrethanat e rastit të veçantë, UNMIK-u ka dështuar t'i ndërmarrë të gjitha hapat e arsyeshëm për t'i gjetur z. Spasiq dhe z. Gjokiq apo mbetjet e tyre mortore, dhe ka dështuar në identifikimin e autorëve dhe t'i sjellë ata para drejtësisë. Në këtë kuptim, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte adekuat dhe nuk ishte në pajtim me kërkesat për shpejtësi, ekspeditivitet dhe efektivitet (shih § 74 më lart), siç kërkohet sipas nenit 2.

106. Për sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, Paneli rikujton që neni 2 gjithashtu kërkon që në të gjitha rastet duhet të jetë i përfshirë në hetim i afërmi i viktimës deri në shkallën e nevojshme për t'i mbrojtur interesat e tij legjitime (shih § 76 më lart). Në lidhje me këtë,

ankueset znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq pretendojnë se ato kurrë nuk ishin informuar nga UNMIK-u lidhur me hetimin për rrëmbimin e bashkëshortëve të tyre. Siç ka theksuar tashmë Paneli, asnjë deklaratë nuk është marrë ndonjëherë nga ankueset. Nuk ka të dhëna në dosje se atyre u është ofruar ndonjë informatë në lidhje me gjendjen e hetimit. Prandaj, Paneli konsideron që hetimet nuk ishin të qasshme për këto dy ankuese dhe familjet e tyre, në kundërshtim me nenin 2 të KEDNJ-së.

107. Paneli nuk mund të shpërfillë faktin se emri i znj. Nedelkoviq duket se nuk ka qenë i njohur për Policinë e UNMIK-ut. Kjo ankuese, znj. Nedelkoviq, nuk pohon se ajo është paraqitur ndonjëherë si dëshmitare në këtë rast, apo ka bërë përpjekje të kontaktojë dikë në lidhje me rrëmbimin e pretenduar të vëllait të saj. Kështu që, nuk do të ishte e arsyeshme të pritej nga Policia e UNMIK-ut që ata do ta kërkonin dhe do t'i ofronin asaj ndonjë informatë në lidhje me hetimin, në të njëjtën mënyrë si edhe me znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq, pasi që policia nuk ishte në dijeni që ajo ishte një palë e interesuar.

108. Prandaj Paneli konsideron se nuk ka pasur shkelje të kërkesës për shqyrtim publik në lidhje me znj. Nedelkoviq. Megjithatë, gjykimet e Panelit në lidhje me ekzistencën e dështimeve tjera sistemore në këtë hetim, ofrojnë një bazë të mjaftueshme për të konkluduar se shkelja e obligimeve procedurale sipas nenit 2, si rezultat i mungesës së përpjekjeve të hetimit rreth rrëmbimit të z. Spasiq dhe z. Gjokiq, ka ekzistuar gjithashtu në lidhje me ankesën e znj. Nedelkoviq.

109. Në dritë të mungesave dhe mangësive të përshkruara më lart, Paneli konkludon që UNMIK-u dështoi që të kryejë një hetim adekuat dhe efektiv lidhur me rrethanat e rrëmbimit të z. Velko Spasiq dhe z. Vlladimir Gjokiq. Prandaj, është bërë një shkelje e nenit 2 të KEDNJ-së, sipas aspektit të tij procedural.

B. Shkelja e pretenduar e nenit 3 të KEDNJ-së

110. Paneli konsideron që ankueset mbështeten, në esencë, në shkeljen e të drejtës për të qenë të lira nga trajtimi jonjerëzor dhe degradues, e garantuar sipas nenit 3 të KEDNJ-së.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

111. Paneli do t'i marrë parasysh pretendimet sipas nenit 3 të KEDNJ-së, duke zbatuar të njëjtën fushë të shqyrtimit siç është përcaktuar në lidhje me nenin 2 (shih §§ 50-56 më lart).

112. Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka gjetur në shumë raste që një situatë e zhdukjes së imponuar shkakton shkelje të nenit 3, sa u përket të afërmve të ngushtë të viktimës. Ajo thekson që, për sa i përket nenit 3, "esenca e shkeljes së tillë nuk bie aq shumë në faktin e "zhdukjes" së anëtarit të familjes, por më shumë ka të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve ndaj situatës kur kjo është sjellë në vëmendjen e tyre" (shih, p.sh. GJEDNJ [DHL], *Çakici kundër Turqisë* nr. 23657/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, § 98, *KEDNJ*, 1999-IV; GJEDNJ [DHL], *Qiproja kundër Turqisë* nr. 25781/94, vendimi i gjykatës 10 maj 2001, § 156, *KEDNJ*, 2001-IV; GJEDNJ, *Orhan kundër Turqisë* nr. 25656/94, vendimi i gjykatës, 18 qershor 2002, § 358; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendur në § 83 më lart në § 139; GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 74 më lart në § 74; GJEDNJ, *Alpatu Israilova kundër Rusisë* nr. 15438/05, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 69; shih gjithashtu PKDNJ, *Zdravkoviq*, nr. 46/08, vendimi i 17 prillit 2009, § 41). "Ka të bëjë veçanërisht me të fundit që një i afërm mund të

pohojë të jetë drejtpërdrejt viktimë e sjelljes së autoriteteve" (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë* nr. 23016/04, vendimi i gjykatës, 31 korrik 2012, § 94).

113. Në fund, në rast se rrezikohet vuajtja mentale e shkaktuar nga reagimet e autoriteteve ndaj zhdukjes, shkelja e pretenduar është në kundërshtim me elementin esencial të nenit 3 të KEDNJ-së, jo elementin procedural, siç është rasti sa i përket nenit 2 (GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë* nr. 20216/07, vendimi i gjykatës, 15 korrik 2010, §§ 147-148).

2. Parashtresat e palëve

114. Ankueset pohojnë që mungesa e informatave dhe sigurisë rreth zhdukjes së të afërmve të tyre të ngushtë, veçanërisht për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të hetojë siç duhet zhdukjen, u shkaktoi atyre dhe familjeve të tyre vuajtje mentale.

115. PSSP-ja rikujton se sa i përket sjelljes së autoriteteve si përgjigje ndaj pyetjeve nga familja, shkelja mund të konstatohet varësisht prej reagimeve të autoriteteve dhe qëndrimeve të tyre ndaj situatës kur ajo është sjellë në vëmendjen e tyre. Në këtë rast, nuk ka asnjë dokumentacion apo pretendim për të dëshmuar se UNMIK-u ka vepruar në mënyrë të papërshtatshme, apo se anëtarët e familjeve të znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq janë ballafaquar me një qëndrim i cili do të kishte dëshmuar ndonjë mospërfillje të seriozitetit të çështjeve dhe emocioneve të ankueseve të cilat rrjedhin nga gjendja e vazhdueshme e zhdukjes së burrave të tyre përkatësisht vëllait. PSSP-ja thekson se Policia e UNMIK-ut ka kontaktuar bashkëshortet e z. Spasiq dhe z. Gjokiq "… dhe me sa duket i ka informuar ato për gjendjen e hetimit."

116. PSSP-ja shton që dhimbja dhe vuajtja e kuptueshme dhe e dukshme mentale e ankueseve nuk mund t'i atribuohet UNMIK-ut, por është pasojë e zhdukjes së anëtarit të ngushtë të familjes dhe faktit fatkeq se deri tani, me gjithë përpjekjet, autoritetet nuk kanë qenë në gjendje të përcaktojnë vendndodhjen e tyre. PSSP-ja konkludon që vuajtjes së ankueseve i mungon një tipar i dallueshëm nga shqetësimi emocional, i cili mund të vlerësohet që u është shkaktuar paevitueshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut.

117. Prandaj, PSSP-ja pohon se nuk ka bazë për të konstatuar një shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së.

3. Vlerësimi i Panelit

a) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin sipas nenit 3

118. Sikurse neni 2, edhe neni 3 i KEDNJ-së ruan një nga vlerat më fundamentale në shoqëritë demokratike (GJEDNJ, *Talat Tepe kundër Turqisë* nr. 31247/96, 21 dhjetor 2004, § 47; GJEDNJ [DHL], *Ilaşcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë* numër 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, *KEDNJ*, 2004-VII, § 424). Siç konfirmohet nga natyra absolute e dhënë për të me nenin 15 § 2 të KEDNJ-së, ndalimi i torturës dhe trajtimit jonjerëzor dhe degradues ende vlen, madje në rrethanat më të vështira.

119. Duke përcaktuar parimet e përgjithshme të aplikueshme në situatat ku pretendohen shkeljet e obligimit sipas nenit 3 të KEDNJ-së, Paneli thekson që fenomeni i zhdukjes përbën një formë komplekse të shkeljes së të drejtave të njeriut, që duhet kuptuar dhe konfrontuar në një

mënyrë integrale (shih GJNADNJ, *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, përmendur në § 70 më lart në § 150).

120. Paneli thekson që obligimi sipas nenit 3 të KEDNJ-së dallon nga obligimi procedural mbi autoritetet sipas nenit 2. Ndërsa i fundit kërkon nga autoritetet të ndërmarrin veprim specifik ligjor që është në gjendje të çojë kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës, i pari është më i përgjithshëm dhe humanitar dhe lidhet me reagimin e tyre ndaj gjendjes së vështirë të të afërmve të atyre që janë zhdukur apo kanë vdekur.

121. KDNJ-a gjithashtu ka pranuar zhdukjet si shkelje serioze e të drejtave të njeriut. Në vendimin e tij të 21 korrikut 1983, në rastin *Quinteros kundër Uruguait*, ai shpall që zhdukjet përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të të afërmve të personit të zhdukur, të cilët vuajnë nga një shqetësim i thellë, i cili vazhdon për aq kohë sa zgjat pasiguria lidhur me fatin e të dashurve të tyre, shpeshherë për shumë vjet (shih KDNJ, komunikata nr. 107/1981, Dok. i OKB-së KDCP/C/OP/2 në 138 (1990), § 14). Për më tepër, në vendimin e vet të 15 korrikut 1994, në rastin *Mojica kundër Republikës Dominikane*, KDNJ-ja ka gjykuar që "zhdukja e personave është pandashëm e lidhur me trajtimin që arrin në shkelje të nenit 7 [të Konventës]", që gjithashtu ndalon torturën dhe trajtimin dhe dënimin jonjerëzor dhe degradues (shih KDNJ, komunikata nr. 449/1991, Dok. i OKB-së, KDCP/C/51/D/449/1991 (1994), § 5.7).

122. Sa i përket pyetjes, nëse një anëtar i familjes së personit të zhdukur mund të konsiderohet viktimë e trajtimit në kundërshtim me nenin 3 të KEDNJ-së, Paneli i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe praktikës së vet gjyqësore. Gjykata Evropiane pranon që ky mund të jetë rasti, varësisht nga ekzistenca e "faktorëve të veçantë, të cilët i japin vuajtjes [së anëtarit të familjes] një dimension dhe karakter të ndryshëm nga shqetësimi emocional që vlerësohet se u është shkaktuar paevitueshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut". Gjykata më tutje konsideron që "elementet relevante do të përfshijnë afërsinë e lidhjes familjare, rrethanat e veçanta të marrëdhënies, shkalla deri në të cilën anëtari i familjes dëshmoi ngjarjet në fjalë, përfshirjen e anëtarit të familjes në përpjekjet për të marrë informata mbi personin e zhdukur dhe mënyra me të cilën autoritetet iu përgjigjën këtyre kërkimeve" (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 15441/05 dhe 20731/04, vendimi i gjykatës, 28 maj 2009, § 159; GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 113 më lart në § 94).

123. Paneli thekson që, kur vlerësohet vuajta emocionale e viktimave, Gjykata Evropiane gjithashtu merr parasysh rrethanat vijuese: kohëzgjatjen e zhdukjes dhe periudhën pa informata mbi fatin e personit të zhdukur dhe hetimin e zhvilluar nga autoritetet; vonesën në nisjen e hetimit penal për zhdukjen; mungesën e ndonjë veprimi "kuptimplotë" nga autoritetet, pavarësisht nga fakti që ankuesit iu janë drejtuar atyre për të raportuar zhdukjen e të afërmve të tyre dhe të ndajnë me ata informatat që i kanë pasur; mungesa e ndonjë sqarimi apo informate bindëse për fatin e të afërmve të tyre të zhdukur, pavarësisht pyetjeve personale dhe atyre me shkrim për organet zyrtare (shih në mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 113 më lart në § 96; GJEDNJ, *Osmanoğlu kundër Turqisë* nr. 48804/99, vendimi i gjykatës, 24 janar 2008, § 97). Faktor tjetër që çon kah konkluzioni për një shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së, është natyra e vazhdueshme e vuajtjes psikologjike të të afërmve të një viktime të zhdukur (GJEDNJ, *Salakhov dhe Islyamova kundër Ukrainës* nr. 28005/08, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 201).

124. KDNJ gjithashtu ka konsideruar çështjen dhe ka njohur anëtarët e familjes së personave të zhdukur si viktima nga shkelja e nenit 7 të Konventës: prindërit (*Boucherf kundër Algjerisë*, Komunikata nr. 1196/2003, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.7, KDCP/C/86/D/1196/2003), fëmijët (*Zarzi kundër Algjerisë*, Komunikata nr. 1780/2008, mendimet e 22 marsit 2011, § 7.6, KDCP/C/101/D/1780/2008), vëllezërit dhe motrat (*El Abani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, Komunikata nr. 1640/2007, mendimet e 26 korrikut 2010, § 7.5, KDCP/C/99/D/1640/2007), bashkëshortët (*Bousroual kundër Algjerisë*, Komunikata nr. 992/2001, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.8, KDCP/C/86/D/992/2001), tezet (hallat) dhe dajat (axhët), (*Benaziza kundër Algjerisë*, mendimet e 26 korrik 2010, § 10, KDCP/C/99/D/1588/2007), nipërit dhe mbesat (*ibid.*) dhe madje edhe kushërinjtë (*Bashasha kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, mendimet e 20 tetorit 2010, § 7.5, KDCP/C/100/D/1776/2008). Ai arsyeton këtë kuptim të gjerë për gjendjen e viktimës nga vuajtja dhe shqetësimi që u shkaktohen anëtarëve të familjes me zhdukjen e një individi, e cila gjendje shpeshherë është rënduar nga përpjekjet e pamjaftueshme të autoriteteve për të hetuar zhdukjen me qëllim të vërtetimit të fatit të viktimës dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë (*Aboussedra kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, Komunikata nr. 1751/2008, mendimet e 25 tetorit 2010, § 7.5, KDCP/C/100/D/1751/2008). Në rastin *Amirov kundër Federatës Ruse*, Komisioni theksoi që "pa dashur të sqarohen të gjitha rrethanat e viktimizimit indirekt, Komisioni konsideron që dështimi për përgjegjësi nga ana e shtetit për të kryer obligimet e veta, për të hetuar dhe qartësuar rrethanat e dëmit të vuajtur nga viktima direkte, do të jetë zakonisht një faktor. Faktorët shtesë mund të jenë të nevojshëm. Në rastin aktual, Komisioni thekson që kushtet e tmerrshme në të cilat autori erdhi për të gjetur mbetjet e gjymtuara të gruas së tij (…), të përcjella nga masat e ngadalshme, sporadike të marra për të hetuar rrethanat, kanë çuar te gjetjet e mësipërme të shkeljes së neneve 6 dhe 7, të shpallura së bashku me nenin 2, paragrafi 3. Komisioni konsideron që, marrë së bashku, rrethanat e detyrojnë Komisionin të konkludojë që të drejtat e autorit sipas nenit 7 gjithashtu janë shkelur" (*Amirov kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 2 prillit 2009, § 11.7, KDCP/C/95/D/1447/2006).

125. Paneli gjithashtu e merr parasysh që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka përcaktuar që analiza e saj për reagimin e autoriteteve "nuk kufizohet në ndonjë manifestim specifik të qëndrimeve të autoriteteve, incidente të izoluara apo akte procedurale; përkundrazi, gjykata jep një vlerësim të përgjithshëm dhe të vazhdueshëm të mënyrës me të cilën autoritetet e shtetit të paditur iu përgjigjen pyetjeve të parashtruesve" (shih GJEDNJ, *Janowiec dhe të tjerët kundër Rusisë* nr. 55508/07 dhe 29520/09, vendimi i gjykatës, 16 prill 2012, § 152).

126. Në lidhje me këtë, është qëndrim i Gjykatës Evropiane që të gjeturat sipas obligimit procedural të nenit 2, do të ishin gjithashtu të një rëndësie të drejtpërdrejtë për të konsideruar ekzistencën e shkeljes së nenit 3 (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 15441/05 dhe 20731/04, vendimi i gjykatës, 28 maj 2009, § 109; GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë* nr. 20216/07, vendimi i gjykatës i 15 korrikut 2010, GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendur në § 83 më lart në § 140).

127. Paneli thekson që Gjykata Evropiane tashmë ka gjetur shkeljet e nenit 3 të KEDNJ-së në lidhje me zhdukjet, në të cilat shteti u gjet të jetë përgjegjës për rrëmbimet (shih GJEDNJ, *Luluyev dhe të tjerët kundër Rusisë* nr. 69480/01, vendimi i gjykatës, 9 nëntor 2006, §§ 117-118; GJEDNJ, *Kukayev kundër Rusisë* nr. 29361/02, vendimi i gjykatës, 15 nëntor 2007, §§ 107-110). Megjithatë, në kontrast, në rastin në shqyrtim të Panelit, UNMIK-u nuk është i

implikuar në asnjë mënyrë në zhdukjen aktuale dhe UNMIK-u nuk mund të jetë përgjegjës për shqetësimin mental të parashtrueseve, të shkaktuar nga kryerja e krimit.

128. Paneli është i vetëdijshëm që në mungesë të gjetjes së një përgjegjësie të shtetit për zhdukje, Gjykata Evropiane ka vendosur se nuk është bindur që sjellja e autoriteteve, megjithëse neglizhente deri në shkallën që e ka shkelur nenin 2 në aspektin e vet procedural, mund t'i ketë shkaktuar vetvetiu shqetësim mental parashtruesve, më shumë sesa niveli minimal i ashpërsisë, i cili është i nevojshëm me qëllim që të konsiderohet që trajtimi bie brenda fushës së nenit 3 (shih në mes tjerash, GJEDNJ, *Tovsultanova kundër Rusisë* nr. 26974/06, vendimi i gjykatës, 17 qershor 2010, § 104; GJEDNJ, *Shafiyeva kundër Rusisë* nr. 49379/09, vendimi i gjykatës, 3 maj 2012, § 103).

129. Duke marrë parasysh atë qëndrim, Paneli konsideron që në këtë situatë mund të nxjerrë konkluzione të fuqishme nga faktet e verifikuara në dispozicion që janë relevante për ankesën para tij.

b) Aplikueshmëria e nenit 3 në kontekstin e Kosovës

130. Sa i përket aplikueshmërisë së standardeve të lartpërmendura në kontekstin e Kosovës, Paneli së pari i referohet qëndrimit të tij mbi të njëjtën çështje në lidhje me nenin 2, të paraqitur më lart (shih §§ 78-86).

131. Paneli rithekson që një sistem për zbatimin e ligjit që funksionon normalisht duhet t'i marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih §85 më lart). Paneli tashmë ka marrë parasysh faktin që deri në vitin 2003, sistemi i policisë dhe drejtësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së është përshkruar që të jetë, si sistem që "funksionon mirë" dhe "i qëndrueshëm" (shih §19 më lart).

132. Paneli përsëri tërheq vëmendjen që nuk do t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për kryerjen e hetimeve efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në ankesën para tij, duke marrë parasysh rrethanat e veçanta të rastit.

133. Për këto arsye, Paneli konsideron që duhet të verifikojë për çdo rast, nëse qëndrimi dhe reagimet e autoriteteve të UNMIK-ut për zhdukjen dhe kërkimin e informatave nga ankueset në lidhje me fatin e të afërmve të tyre dhe hetimin penal, arrin deri në një shkelje të obligimit sipas nenit 3, duke pasur parasysh realitetet në Kosovë në kohën relevante.

c) Pajtueshmëria me nenin 3 në rastin aktual

134. Në këto rrethana, Paneli dallon një numër të faktorëve në rastin aktual të cilët, marrë së bashku, ngritin pyetjen e shkeljes së nenit 3 të KEDNJ-së.

135. Paneli thekson afërsinë e lidhjeve familjare ndërmjet ankueseve dhe personave të zhdukur, meqë ato janë bashkëshortet dhe motra e tyre. Prandaj, Paneli nuk ka asnjë dyshim që ato vërtet përjetuan shqetësim serioz emocional që nga rrëmbimet, të cilat ndodhën në qershor të vitit 1999.

136. Paneli gjithashtu thekson se znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq u kanë kërkuar informata organeve të ndryshme në Serbi dhe Kosovë, organeve kombëtare dhe ndërkombëtare, por me gjithë përpjekjet e tyre, ato asnjëherë nuk kanë marrë ndonjë sqarim apo informatë për atë se çka ka ndodhur me bashkëshortët e tyre, pas rrëmbimit të tyre.

137. Paneli thekson se deklaratat formale të znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq asnjëherë nuk ishin regjistruar dhe se nuk ka prova në dosje se ato janë informuar ndonjëherë për progresin e hetimit; PSSP-ja nuk e konteston këtë (shih § 115 më lart). Paneli rithekson që nga këndvështrimi i nenit 3, mund t'i shqyrtojë reagimet dhe qëndrimet e UNMIK-ut ndaj ankueseve në tërësinë e vet. Siç është theksuar sa i përket nenit 2, dosja dëshmon se këto dy ankuese e kishin vetëm nga një kontakt me autoritetet hetimore të UNMIK-ut, përmes telefonit, që të dyja në vitin 2004, nga koha e dorëzimit të raportit fillestar për rrëmbimin (shih §§ 37 dhe 41 dhe më lart).

138. Duke nxjerrë konkluzione nga dështimi i UNMIK-ut për t'i dorëzuar dosjet e plota hetimore (shih § 65 më lart) apo të sigurojë sqarim tjetër bindës, për mungesën e kontaktit me ankueset, Paneli konsideron që kjo situatë, e cila vazhdoi në periudhën e juridiksionit të përkohshëm të Panelit, shkaktoi pasiguri të madhe për fatin e bashkëshortëve të ankueseve dhe gjendjen e hetimit.

139. Duke pasur parasysh këtë që u thanë më lart, Paneli konkludon që znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq kanë përjetuar shqetësim të rëndë për një periudhë kohore të zgjatur dhe të vazhdueshme, nga mënyra se si autoritetet e UNMIK-ut i kanë trajtuar ankesat e tyre dhe si rezultat ia kanë bërë atyre të pamundshme të zbulojnë se çfarë u ka ndodhur bashkëshortëve të tyre. Në lidhje me këtë, është e qartë që, në çdo situatë, dhimbja e tyre, duke jetuar në pasiguri rreth fatit të burrave të tyre, është e padurueshme.

140. Për arsyet e përmendura më lart, Paneli përfundon që, me sjelljen e vet, UNMIK-u i ka kontribuar shqetësimit dhe vuajtjes mentale të znj. Sllobodanka Spasiq dhe znj. Jagodinka Gjokiq, duke shkelur nenin 3 të KEDNJ-së.

141. Sa i përket znj. Nedelkoviq, Paneli rikujton se ajo nuk ua raportoi rastin autoriteteve të UNMIK-ut, dhe se asnjëherë nuk kishte qenë në kontakt me policinë, në çfarëdo mënyre për t'ua bërë me dije se ajo kishte interes për hetimin, apo kërkuar që të konsiderohet si palë e dëmtuar. Meqë ajo nuk ka vepruar kështu, nuk ishte e arsyeshme që policia ta kërkonte në mënyrë që ti ofronte informata të azhurnuara për gjendjen e hetimit. Ajo gjithashtu nuk kishte pohuar në çfarëdo mënyre se ishte viktimë e sjelljes së autoriteteve.

142. Kështu, sipas mendimit të Panelit, madje edhe kur kishte konstatuar dështime në sjelljen, reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve të UNMIK-ut në lidhje me këtë hetim, nuk ka dëshmi se znj. Nedelkoviq iu shkaktua ndonjë vuajtje shtesë nga kjo. Prandaj, Paneli nuk gjen shkelje të nenit 3 në lidhje me këtë ankuese.

V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE

143. Në dritën e gjetjeve të Panelit në këtë rast, Paneli mendon se është e nevojshme ndonjë formë e dëmshpërblimit.

144. Paneli thekson që zhdukjet e imponuara dhe ekzekutimet arbitrare përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të njeriut, të cilat do të hetohen dhe ndiqen në të gjitha rrethanat. Paneli

gjithashtu thekson që UNMIK-u si administrues territorial i Kosovës nga viti 1999 deri më 2008, kishte përgjegjësinë primare t'i hetojë në mënyrë efektive dhe t'i ndjekë ata që ishin përgjegjës për vrasje, rrëmbime apo zhdukje në rrethana kërcënimi me jetë. Dështimi për ta bërë këtë, paraqet shkelje të mëtejme serioze të të drejtave të viktimave dhe më të afërmve të tyre, në veçanti të së drejtës për ta ditur të vërtetën për çështjen.

145. Paneli thekson shqetësimet e PSSP-së që burimet joadekuate, veçanërisht në fillim të misionit të UNMIK-ut, e bën të vështirë arritjen e përmbushjes së obligimeve të UNMIK-ut për të drejtat e njeriut.

146. Do të ishte normale që UNMIK-u t'i marrë masat e duhura me qëllim që t'i ndalë shkeljet e gjetura dhe t'i korrigjojë aq sa është e mundshme efektet nga kjo. Megjithatë, siç ka theksuar Paneli më lart (shih § 21), përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me administrimin e drejtësisë në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008, me marrjen përsipër nga EULEX-i të kontrollit të plotë operacional në fushën e zbatimit të ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk është më në pozitë të marrë masa që do të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në hetime që ende janë në zhvillim e sipër para EULEX-it apo autoriteteve lokale. Gjithashtu, pas shpalljes së pavarësisë nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes të Kosovës, më 17 shkurt 2008, dhe më pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së Kosovës më 15 qershor 2008, UNMIK-u ndaloi kryerjen e funksioneve ekzekutive në Kosovë, dhe ky fakt kufizoi aftësinë e tij për të siguruar korrigjim të plotë dhe efektiv të shkeljeve të kryera, siç kërkohet me parimet e vendosura në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut.

147. Paneli konsideron se kjo situatë faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi i tij për t'i korrigjuar aq sa është e mundshme efektet e shkeljeve për të cilat është përgjegjës.

Sa i përket ankueseve dhe rastit, Paneli konsideron se është e nevojshme që UNMIK-u:

- Në pajtim me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në situatat me juridiksion të kufizuar të shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Ilaşcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës i 8 korrikut 2004, KEDNJ, 2004-VII, § 333; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mufdhi kundër Mbretërisë së Bashkuar* nr. 61498/08, vendimi i gjykatës, 2 mars 2010, § 171; GJEDNJ [DHL], *Catan dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë (DHL)* nr. 43370/04, 8252/05 dhe 18454/06, vendimi i gjykatës, 19 tetor 2012, § 109), duhet bërë përpjekje, me të gjitha mjetet diplomatike në dispozicion të tij *vis-à-vis* EULEX-it dhe autoriteteve të Kosovës, të marrë siguri që hetimet në lidhje me rastin në fjalë do të vazhdojnë në pajtueshmëri me kërkesat për një hetim efektiv siç parashihet me nenin 2, që rrethanat që kanë sjellë deri te rrëmbimet z. Velko Spasiqit dhe z. Vlladimir Gjokiqit do të tregohen dhe që autorët do të sillen para drejtësisë. Ankueset dhe/apo më të afërmit e tjerë të tyre, do të informohen për veprimet e tilla dhe dokumentet relevante do t'u zbulohen atyre sipas nevojës;

- Të pranojë publikisht, brenda një kohe të arsyeshme, përgjegjësinë për sa i përket dështimit të UNMIK-ut që të hetojë në mënyrë adekuate rrëmbimin e z. Velko Spasiqit dhe z. Vlladimir Gjokiqit dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar më vonë dhe t'u kërkojë falje publike ankueseve dhe familjeve të tyre për këtë;

- Të ndërmarrë hapa të duhur drejt pagesës së kompensimit adekuat për ankueset, për dëmin e shkaktuar moral për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të kryejë hetim efektiv dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar më vonë ndaj znj. Spasiq dhe znj. Gjokiq si pasojë e sjelljes së UNMIK-ut.

Paneli gjithashtu e konsideron të nevojshme që UNMIK-u:

– Në pajtim me Rezolutën e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së mbi "Parimet Bazë dhe Udhëzimet mbi të Drejtën për Kompensim dhe Dëmshpërblim për Viktimat për arsye të Shkeljeve të Mëdha të së Drejtës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe Shkeljeve Serioze të së Drejtës Ndërkombëtare Humanitare" (A/Rez/60/147, 21 mars 2006), të ndërmarrë hapa të nevojshëm, përmes organizmave të tjerë të afërt me OKB-në që veprojnë në Kosovë, organeve lokale dhe organizatave joqeveritare, për krijimin e një programi të plotë dhe gjithëpërfshirës dëmshpërblimi, duke përfshirë kthimin e kompensimit, rehabilitimin, përmbushjen dhe garancitë për mospërsëritje për viktimat nga të gjitha komunitetet që kanë qenë subjekt i shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut, të cilat ndodhën si pasojë e konfliktit të drejtpërdrejtë të Kosovës dhe gjatë tij;

– Të ndërmarrë hapa të nevojshëm para organeve kompetente të Kombeve të Bashkuara, duke përfshirë Sekretarin e Përgjithshëm të OKB-së, që të ndajë burime adekuate njerëzore dhe financiare për të siguruar që standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut mbështeten në çdo kohë nga OKB-ja, duke përfshirë kohën kur kryhen funksione administrative dhe ekzekutive mbi një territor, dhe të sigurojë monitorim efektiv dhe të pavarur;

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

1. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT NË LIDHJE ME TË GJITHA ANKUESET;

2. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT ESENCIAL SIPAS NENIT 3 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT NË LIDHJE ME ANKESAT E ZNJ. SLLOBODANKA SPASIQ DHE ZNJ. JAGODINKA GJOKIQ;

3. KONSTATON SE NUK KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT ESENCIAL SIPAS NENIT 3 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT NË LIDHJE ME ANKESËN E ZNJ. CVETA NEDELKOVIQ.

4. REKOMANDON QË UNMIK-U:

a. T'U KËRKOJË EULEX-it DHE AUTORITETEVE TË TJERA KOMPETENTE NË KOSOVË QË T'I NDËRMARRIN TË GJITHË HAPAT E MUNDSHËM ME QËLLIM TË SIGURIMIT QË HETIMI PENAL PËR RRËMBIMIN E Z. VELKO

SPASIQ DHE Z. VLLADIMIR GJOKIQ DO TË VAZHDOJË NË PAJTIM ME NENIN 2 TË KEDNJ-së DHE QË AUTORËT TË SILLEN PARA DREJTËSISË;

b. TË PRANOJË PUBLIKISHT PËRGJEGJËSINË PËR DËSHTIMIN E VET QË TË KRYEJË HETIM EFEKTIV PËR RRËMBIMIN E Z. VELKO SPASIQ DHE Z. VLLADIMIR GJOKIQ, DHE GJITHASHTU PËR SHQETËSIMIN DHE VUAJTJET MENTALE TË SHKAKTUARA ZNJ. SLLOBODANKA SPASIQ DHE ZNJ. JAGODINKA GJOKIQ DHE T'U KËRKOJË FALJE PUBLIKE ANKUESEVE DHE FAMILJEVE TË TYRE;

c. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR DREJT PAGESËS SË KOMPENSIMIT ADEKUAT PËR DËMIN MORAL NË LIDHJE ME GJETJEN E SHKELJEVE TË NENIT 2 PËR TË GJITHA ANKUESET, DHE NË LIDHJE ME GJETJEN E SHKELJEVE TË NENIT 3 TË KEDNJ-së, PËR ZNJ. SLLOBODANKA SPASIQ DHE ZNJ. JAGODINKA GJOKIQ.

d. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR PËR TË KRIJUAR NJË PROGRAM TË PLOTË DHE GJITHËPËRFSHIRËS DËMSHPËRBLIMI;

e. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR NË KOMBET E BASHKUARA SI NJË GARANCI PËR MOSPËRSËRITJE;

f. TË NDËRMARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR T'I ZBATUAR REKOMANDIMET E PANELIT DHE T'I INFORMOJË ANKUESET DHE PANELIN RRETH ZHVILLIMEVE TË MËTEJME PËR KËTË RAST.

Andrey ANTONOV	Marek NOWICKI
Zyrtar ekzekutiv	Kryesues

Shtojca

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

AMR – Raporti ante-mortem
CCIU – Njësiti Qendror për Hetim Penal
CCR – Raporti për vazhdimësinë e rastit
DOJ – Departamenti i Drejtësisë
DPPO – Zyra e Qarkut e prokurorit publik
ECHR – Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
ECtHR - Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut
EU – Bashkimi Evropian
EULEX – Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë
FRY – Republika Federale e Jugosllavisë
GC – Dhoma e Lartë e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut
HRAP – Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut
HRC – Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut
IACtHR – Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut
CCPR – Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike
ICMP – Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur
ICRC – Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq
KFOR – Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njohur si Forca e Kosovës)
KLA – Ushtria Çlirimtare e Kosovës
MoU - Memorandum i mirëkuptimit
MPU – Njësiti për Persona të Zhdukur
MUP – Ministria Serbe e Punëve të Brendshme (në gj, serbe *Министарство унутрашних послова*)
NATO – Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut
OMPF – Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore
OSCE – Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
RIU – Njësiti Rajonal për Hetim
RHQ – Selia kryesore rajonale
SRSG – Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm
UN – Kombet e Bashkuara
UNHCR – Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë
UNMIK – Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë
VRIC – Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave
WCIU – Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës